

Win-lose

TELEVISIE
With Love from
Russia

De VPRO brengt in Holland Doc drie documentaires onder de noemer 'de maakbaarheid van het gezin'. Adoptie is de klassieke methode om in een klap kinder- en ouderloosheid op te heffelen. Een win-win-situatie, al blijkt de complexiteit ervan groter dan decennia geleden werd verondersteld. Zach snel ontwikkelende medische technologie brengt nu nieuwe methoden om kinderen te krijgen waar dat vroeger uitgesloten was. Twee van de films, Deens en Australisch, gaan over 'klassieke' adoptie. De Nederlandse productie betreft eicel- en embryodonatie.

Om met de heftigste te beginnen: Katrine Riss Kjaer laat in *Mercy Mercy* het proces zien van twee Ethiopische kinderen uit één gezin die door een kinderloos Deens echtpaar, psychotherapeuten, worden opgehaald. Het is hartverzeurend: alle betrokkenen, met name Masha voorop, lijken vanaf het begin onder wat je een *lose-lose*-situatie moet noemen. Dat was het laatste wat de maatschappij voor ogen had toen ze begon aan het vastleggen van deze zaken waarin Afrikaanse ellende (armoede, ouders met aids) opgelost zou worden dankzij Deense welvaart en hefte. De film legt persoonlijke tragedie en onvermogen vast, maar laat ook zien hoe dubieus het adoptiesysteem in Ethiopië werkt. Dat 'levert' weeskinderen die geen weeskinderen zijn en belooft analfabete ouders dat hun kinderen als artsen en politici zullen terugkomen. In dit geval ontmoeten biologische en adoptieouders elkaar: pijnlijk om te zien vanwege de verwachting van Ethiopische kant dat ze nu familie zijn en dus geholpen zullen worden.

Sarah McCarthy maakte *The Dark Matter of Love* (Postius weeskinderen). Hoe haalt een familie uit Wisconsin het in het hoofd de niet-verwezenlijkte 'Disney-droom' van vier kinderen waar te maken (ze hebben maar één tienerdochter) door import van drie niet-gehoorde kinderen uit Ruslands weeshuizen? De ontwikkelingen lijken aanvankelijk akelig op wat in Denemarken gebeurde, maar wie niet in mirakels gelooft zou toch eens moeten kijken. Eilfjarige Masha, die ouders noch andere familie heeft geleend, lijkt lang niet in staat tot enige binding aan dit naïeve all-American gezin. Dat op zijn beurt lijkt te bezwijken onder de last van drie moeilijke nieuwkomers. Maar met hulp van psychologen gloeit steeds meer toevalligheid en hoop. Geen garantie voor de toekomst, toegegeven, maar welke opvoeding geeft dat wel?

Geopend wordt deze maakbaarheidbreeds met de boeiende Nederlandse bijdrage *With Love from Russia* van Jorien van Nes. Over een kliniek in Sint-Petersburg voor eicel- en embryodonatie. Overal vandaan komen vrouwen om het kind te ontvangen dat ze niet (meer) langs bio-

logische weg kunnen krijgen. Van getrouwd en met eigen kinderen tot partner- en kinderloos: geluk voor niet-gelukkig. Van Nes houdt geen betoog maar laat ethische en morele dilemma's voorbij komen. Bijvoorbeeld wanneer de technisch voortreffelijke Russische arts ethische vragen van haar cliënten wegwuift. Wat als mijn kind op zoek wil naar zijn genetische oorsprong? 'Dat probleem bestaat alleen in jouw hoofd: wij zullen altijd ontkennen dat je hier ooit was. Kunnen we nu verder?' Zeker zo belangrijk is de kant van de donateurs. Masha woont met man en jongste zoortje in één kamer. De oudste woont bij oma, elders in de stad, want hij past er letterlijk niet bij. Ze sparen om het hele appartement te kunnen kopen. Haar man werkt zich rot. Zij mag vier keer per jaar eicellen doneren waarvoor ze per keer 1142 euro en andere injecties ontvangt. Maar de huizenprijzen stijgen. Nu overweegt ze het draagmoederschap dat meer oplevert. Haar man groemt en heeft een nieuwe auto gekocht.

WALTER VAN DER KOOL

Holland Doc VPRO: Jorien van Nes, *With Love from Russia*, maandag 22 april, 20.30 uur; Sarah McCarthy, *The Dark Matter of Love* (Postius weeskinderen), woensdag 24 april, 23.00 uur; Katrine Riss Kjaer, *Mercy Mercy*, maandag 29 april, 20.30 uur

Het origineel

KUNST
Maitre

Dit is een lastige: een Franse, in Nederland woonende kunstenaar, Jean-Baptiste Maitre, houdt zich bezig met het verknippen van de kunst, de middelen van de kunst en de kunstgeschiedenis. Wie doofleuk zijn tentoonstelling *This Is What I Meant* (*Irreversible Uge II*) in Amsterdam binnenwandelt wordt geconfronteerd met een puzzel - al mag dat heel niet-puzzel beten natuurlijk, het is volgens de folder een tentoonstelling waarbij de 'cut-up technique' van William Burroughs is gebruikt om twee 'cut-up texts' te vervaardigen die als uitgangspunt dienen voor een 'deconstructie' van 'modernist text' in bredere zin. De eerste combinatie bestaat uit een persbericht over een tentoonstelling in

MoMA New York in 1964 (*Primitivism: Affinities of the Tribal and the Modern*) en een recensie uit *Time* van de eerste tentoonstelling van minimalist art in New York, in 1966. De tweede combinatie gebruikt fragmentjes uit het leerboek *Art Since 1900* over kubisme en minimalisme. Deze mash-ups (de tekstfragmentjes zijn netjes aan elkaar geknipt tot nieuwe teksten) zijn vervolgens 'getransformeerd' tot tekeningen, schilderijen, collages en beeldhouwwerken (in zeer ruime zin). De samenhang neemt ik althans aan: de puzzel zit 'in erin dat je in die werken referenties aan die teksten vindt.

Jean-Baptiste Maitre (1978) studeerde fotografie in Parijs, werkte bij een reclamebureau en kreeg daarna beurzen voor de Jan van Eyck Academie in Maastricht en de Rijksakademie Amsterdam. Hem werd al een half dozijn stipendia en residencies toegelend, zijn werk werd getoond in Centre Pompidou en Guggenheim New York, kortom, geen klein bier. Als zo iemand met Burroughs of Donald Judd en Frank Stella aan de gang gaat, zal er iets achter stelen.

Maar een puzzel is het, zeg ik: je moet hier erg je best doen om de relaties tussen die vier teksten en de gemaakte werken te kunnen construeren. Dat is de ene keer makkelijker dan de andere. Is er een relatie tussen primitivisme, kubisme en minimalisme - anders dan dat de laatste twee 'uit hun onvermijdelijke illusie van ruimte haasten'? Is er in die zin misschien een verband tussen Picasso en Judd? En zo ja: geven de werken van Maitre daar enig inzicht in, of brengen ze dat verband een stapje verder?

Ik heb geen idee, eigenlijk. Maitre houdt ervan de zaken door elkaar te halen, en daarin is hij zeker vernuftig. Zijn *Untitled Photographs of Sculptures* uit 2008 is een fotoserie van minimalistische hout-sculpturen in een galerie, maar op de sculpturen is een honutmotief geprint. Van die fotoserie maakte hij later weer sculpturen (*Physical in Media*, 2008), die dus kopieën zijn van iets wat alleen maar digital bestand. *Not Necessarily Words* (2010) lijkt te bestaan uit voorbeelden op een wand die een tekst vormen - maar de beiten zijn van keramiek.

Het gaat in *This Is What I Meant* ook om originaliteit en transformatie: er is een idee (een stukje kunsthistorische documentatie), dat wordt vertaald (of verknippt) naar een stukje tekst, daarvan is een schilderijtje gemaakt, of een installatie, waarvan soms alleen de foto wordt getoond. Die verwerking van iets wat kennelijk belangrijk werd geïdentificeerd tot iets wat bijna op betekenisloze rommel lijkt, heeft een mooie pedigree in de kunsten - daar zou Stella over kunnen meepraten. En dat is het dan, *What I Meant*, een demonstratie als een cryptogram, een smugger essay, welvoerdacht, coherent en dor, zo dor.

KOEN KLEIJN

Jean-Baptiste Maitre, *This Is What I Meant*, P/////AKT, Amsterdam, 1/m 5 mei, pakt.eu

With Love from Russia, regie Jorien van Nes